



Paweł Zasadzki

Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie
Wydział Nauk Ekonomicznych
Katedra Polityki Gospodarczej i Regionalnej
zasadzkipawel@gmail.com

OTOCZENIE INSTYTUCJONALNE W WOJEWÓDZTWIE WARMIŃSKO-MAZURSKIM – PRZYKŁAD REGIONALNEGO SYSTEMU USŁUG

Streszczenie: Otoczenie instytucjonalne stanowi istotny element klimatu inwestycyjnego i determinuje decyzje przedsiębiorców dotyczące zlokalizowania inwestycji w danym regionie. W ramach wsparcia przedsiębiorców w województwie warmińsko-mazurskim został zrealizowany projekt pt. *Regionalny System Usług – Sieć InnoWaMa* (RSU), którego celem była poprawa konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw regionu. Przeprowadzona analiza instytucji członkowskich systemu, zaprezentowana w niniejszym artykule, umożliwiła ocenę realizacji celów projektu oraz utworzonej sieci wsparcia biznesu.

Słowa kluczowe: instytucje, rozwój, ekonomia instytucjonalna, otoczenie biznesu.

JEL Classification: E02, L31, 010, R11.

Wprowadzenie

Istnieje wiele czynników determinujących rozwój społeczno-ekonomiczny regionu oraz państwa. Jednym z nich jest podejmowanie stymulujących działań na etapie rozpoczynania i prowadzenia działalności gospodarczej przez instytucje. Funkcję kształtowania odpowiedniego środowiska dla prowadzenia biznesu oraz wsparcia przedsiębiorstw pełnią specjalistyczne podmioty, których znaczenie stale rośnie. Stanowi to konsekwencję ciągłego rozwoju oraz postępu globalizacji, w wyniku czego ewoluują również instytucje otoczenia biznesu (IOB). W województwie warmińsko-mazurskim, w celu zaspokojenia potrzeb zgłaszanych przez przedsiębiorstwa i poprawy efektywności ich funkcjonowania, zrealizowany został m.in. projekt Regionalny System Usług (RSU) stanowiący sieć współpracy regionalnych instytucji [Lizińska, 2012, s. 92-109; Piątyśzek-Pych i Wyrwa, 2012, s. 47-48; Marosevic i Jurkovic, 2013, s. 701-704].

W artykule przedstawiono wyniki badania stanowiącego fragment szerszego projektu naukowo-badawczego pt. *Współpraca przedsiębiorstw woj. warmińsko-mazurskiego z instytucjami otoczenia biznesu i uczelniami wyższymi*. Projekt jest finansowany w ramach konkursu Studencki Grant Rektora Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie.

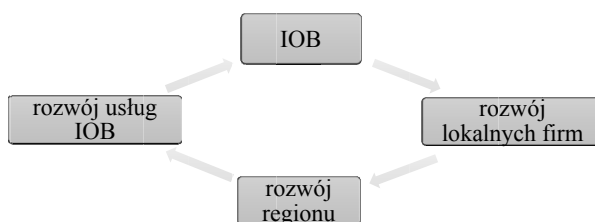
1. Znaczenie IOB w rozwoju gospodarczym

Rozwój gospodarczy poszczególnych regionów jest uwarunkowany m.in. funkcjonowaniem dobrze prosperujących, konkurencyjnych podmiotów gospodarczych na ich obszarze. Przedsiębiorstwa stanowią bowiem kluczowy element w łańcuchu tworzenia PKB. Decyzje dotyczące zlokalizowania inwestycji mogą wynikać z wielu uwarunkowań charakterystycznych dla danej lokalizacji, o czym jako jeden z pierwszych ekonomistów przekonywał von Thünen [1826]. Przedsiębiorcy, poszukując miejsca do prowadzenia działalności gospodarczej, które zaspokoï ich potrzeby, dokonują oceny wielu czynników, w tym również otoczenia instytucjonalnego stanowiącego ważny element klimatu inwestycyjnego [Dunning, 2001, s. 174-176; Kłysik-Uryszek, 2010 s. 68-79; Wawrzyniak, 2010, s. 89-92].

Funkcjonowanie IOB jest ściśle związane z sytuacją społeczno-gospodarczą danego regionu, a ich skuteczność determinuje poziom i dynamikę rozwoju gospodarczego. Instytucje w istotnym stopniu oddziałują na warunki podejmowania oraz prowadzenia działalności gospodarczej, wywierając znaczący wpływ na atrakcyjność inwestycyjną regionu. Zakres i jakość usług IOB stała się obecnie ważną przewagą lokalizacyjną, która może mieć kluczowy wpływ na podjęcie decyzji o rozpoczęciu działalności gospodarczej w konkretnym miejscu [Williamson, 2000, s. 596-607; Dolzer, 2006, s. 970-972; Harten i Loughlin, 2006, s. 121-123; Wojarska, Marks-Bielska i Babuchowska, 2012, s. 104-106; Siguençia, Gródek-Szostak i Chęcińska-Zauchka, 2018, s. 108-109].

Istotność czynników o charakterze instytucjonalnym wynika z narastającej konkurencji między podmiotami gospodarczymi, coraz węższej specjalizacji ich działań, poziomu skomplikowania uregulowań prawnych czy też biurokracji. Wymusza to na przedsiębiorstwach konieczność korzystania z usług wyspecjalizowanych firm, dzięki czemu są w stanie zaoszczędzić własny czas. Zmiany, które nastąpiły w zakresie funkcjonowania przedsiębiorstw i ich zarządzania, stanowiły istotny czynnik warunkujący powstanie i rozwój firm oraz instytucji świadczących usługi okołobiznesowe [Kisiel i in., 2010, s. 5-8; Kubiński i Ropuszyńska-Surma, 2017, s. 120-122].

Do najważniejszych zadań IOB należy m.in. wsparcie innowacyjności, przedsiębiorczości, podnoszenie poziomu kwalifikacji pracowników, wsparcie powiązań sieciowych i kooperacji przedsiębiorstw, kreowanie odpowiednich warunków do podniesienia atrakcyjności inwestycyjnej regionów, pomoc w dostępie do środków finansowych oraz wymianie nowych rozwiązań technologicznych. Realizacja ww. zadań powinna determinować powstawanie nowych i rozwój już istniejących firm w danym regionie, co z kolei powinno prowadzić do pogłębiania jego społeczno-gospodarczego rozwoju [Piątyśzek-Pych i Wy-
rwa, 2012, s. 47-48; Hardt, 2013, s. 54-55].



Rys. 1. Schemat współzależności IOB i rozwoju regionalnego

Źródło: Dorożyński i Urbaniak [2011, s. 190].

2. Cel i metodyka badań

Głównym celem badań realizowanych w artykule była diagnoza i ocena stanu usług otoczenia biznesu w województwie warmińsko-mazurskim na przykładzie Regionalnego Systemu Usług. Realizacja celu głównego opiera się na sformułowanych celach szczegółowych:

- diagnoza i ocena zmian liczby i geograficznej struktury instytucji członkowskich projektu,
- identyfikacja i ocena stanu oraz zmiany zakresu usług świadczonych przez członkowskie IOB.

Do realizacji celu głównego i celów szczegółowych badania wykorzystano metodę badawczą *desk research*, która posłużyła do szczegółowej analizy przeglądu literatury krajowej i zagranicznej odnoszącej się do badanej problematyki.

W ramach badań przeprowadzono analizę dokumentów wydanych przez Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego nt. Regionalnego Systemu Usług, w tym wywiadów z kierownikiem projektu oraz trzema przedstawicielami instytucji uczestniczących w RSU.

3. Ocena IOB w wybranych badaniach

Znaczenie IOB w kształtowaniu środowiska do prowadzenia biznesu oraz rozwoju gospodarczego od lat jest przedmiotem rozważań teoretycznych oraz badań empirycznych. Analizy dotyczące znaczenia otoczenia instytucjonalnego w kształtowaniu polityki gospodarczej są prowadzone zarówno przez krajowych, jak i zagranicznych badaczy. Za jednych z prekursorów rozważań nad rolą instytucji w życiu gospodarczym uważa się T. Veblena oraz J.R. Commonsa, czyli przedstawicieli starej ekonomii instytucjonalnej. Nowe podejście do kwestii funkcji instytucji zaprezentował w drugiej połowie XX w. O.E. Williamson, który do literatury przedmiotu wprowadził pojęcie nowej ekonomii instytucjonalnej (NEI) [Commons, 1924, s. 1-10, 123-138; Hodgson, 2003, s. 550-553; Rosińska, 2008, s. 257-261; Valiati i Fonseca, 2014, s. 1-9].

Współcześnie można zaobserwować wzmożone zainteresowanie wśród badaczy kwestią instytucjonalizmu, co wynika m.in. z włączenia do głównego nurtu ekonomii twierdzeń z zakresu nowej ekonomii instytucjonalnej (NEI) oraz zmieniających się warunków prowadzenia działalności gospodarczej. Postępujący proces globalizacji i regionalizacji determinuje konieczność prowadzenia badań nad istotnością funkcjonowania IOB oraz nowymi funkcjami, które powinny one pełnić [Dorożyński i Urbaniak, 2012, s. 204-208; Kubiński i Ropuszyńska-Surma, 2017, s. 120-122].

Rozważania na ten temat w swoich pracach prowadzili m.in.: Dorożyński i Urbaniak [2011, s. 187-200], Wojarska, Marks-Bielska i Babuchowska [2012, s. 106-110], Marosevic i Jurkovic [2013, s. 707-713], Kisiel i in. [2016, s. 11-12, 29-37, 51-57], Marks-Bielska i in. [2017, s. 41-46, 87-99], Boudreaux, Nikolaev i Klein [w druku, s. 30-40]. Autorzy wskazywali m.in. na istnienie współzależności między poziomem rozwoju i sprawnością funkcjonowania IOB a rozwojem społeczno-ekonomicznym regionu. Determinuje to potrzebę badań nad stanem otoczenia instytucjonalnego w regionie, którego poziom rozwoju gospodarczego znajduje się na relatywnie niskim pułapie względem pozostałych województw Polski.

Jednym z wniosków z przeprowadzonych badań jest fakt, iż zarówno w kraju, jak i w województwie warmińsko-mazurskim zachodzi rozdrobnienie oraz dublowanie usług świadczonych przez IOB. Ponadto zaobserwowano niski poziom zaangażowania instytucji w pomoc przedsiębiorstwom. Wskazano również na brak instytucji świadczących kompleksowe usługi na etapie podejmowania, a później prowadzenia działalności gospodarczej. Dodatkowo wśród IOB nie występują niezbędna kooperacja i powiązania sieciowe, brak jest przez to ich skoordynowanej działalności. Utrudnia to przepływ informacji pomiędzy IOB,

co spowalnia osiągnięcie efektu synergii, skali i dyfuzji dobrych praktyk [Kisiel i in., 2010, s. 3-5; Karaszewski i in., 2016, s. 52-55; Kisiel i in., 2016, s. 51-55; Pawlak i in., 2016, s. 52-54; Różański i in., 2016, s. 49-52].

Kolejny problem stanowi kwestia rozmieszczenia geograficznego IOB w kraju oraz regionie. Często są one bowiem zlokalizowane w największych miastach województw. Taki rozkład instytucji stwarza problemy w nawiązaniu kontaktu i podjęciu współpracy przedsiębiorstwom zlokalizowanym w peryferyjnych obszarach regionu. Dostęp do niektórych usług świadczonych przez IOB staje się przez to w wielu gminach lub powiatach utrudniony [Kisiel i in., 2010, s. 3-5; Dorożyński i Urbaniak, 2011, s. 187-200].

4. Przegląd członkowskich instytucji RSU

Rosnąca liczba przedsiębiorstw działających w woj. warmińsko-mazurskim, dysponujących często ograniczonymi zasobami czasu, wymusza potrzebę wsparcia istniejących, utworzenia nowych lub podniesienia jakości usług IOB. Potrzeby te dostrzegł w regionie Samorząd Województwa, realizując projekt RSU. Zdefiniowanym celem systemu była poprawa konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw regionu poprzez stworzenie sieci współpracy regionalnych IOB (w tym interaktywnej bazy RSU), organizowanie szkoleń oraz specjalistycznych spotkań dla członków sieci z przedstawicielami nauki i biznesu [*Regulamin Regionalnego...*, 2013].

Badania przeprowadzone przez zespół Kisiel i in. [2016, s. 29-35] potwierdzają istotność otoczenia instytucjonalnego dla podjęcia inwestycji w województwie. Respondenci wśród atutów zachęcających do zainwestowania w regionie wskazywali często możliwość współpracy z lokalnymi przedsiębiorstwami (44,1%), otoczenie biznesu (32,4%), pomoc w nawiązywaniu kontaktów i współpracy z IOB i partnerami handlowymi (17,6%) oraz dostęp do ośrodków naukowo-badawczych (14,7%).

Potwierdzeniem istotności otoczenia okołobiznesowego są również wskazane przez respondentów czynniki zniechęcające do dokonania inwestycji. Bliższe 35,5% inwestorów uznało pomoc samorządu w nawiązywaniu kontaktów oraz współpracy z IOB i partnerami handlowymi jako czynnik zniechęcający do zainwestowania w regionie. Również otoczenie biznesu, dostęp do ośrodków badawczo-naukowych oraz możliwość współpracy z przedsiębiorstwami zostały wskazane jako czynnik zniechęcający kolejno przez 32,4%, 26,5% oraz 14,7% przedsiębiorców. Pomimo relatywnie niskiej oceny otoczenia instytucjonalnego

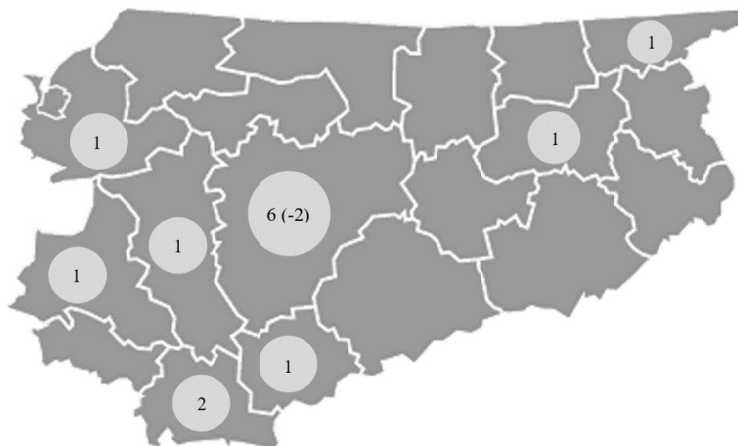
pozostaje ono jednym z ważniejszych determinant podjęcia działalności gospodarczej w województwie. Dowodzi to, iż działalność IOB z regionu nie jest dla inwestora obojętna.

Analiza instytucji działających w zakresie RSU uwypukla problem ich nierównomiernego przestrzennego rozkładu. Skupienie znacznej części podmiotów (47%) w Olsztynie może utrudniać przedsiębiorstwom sprawną współpracę z IOB i stwarzać problem w nawiązaniu kooperacji. Są na to narażone szczególnie firmy zlokalizowane w znacznej odległości od miasta i w peryferyjnych gminach. Brak jakiegokolwiek instytucji członkowskiej systemu RSU w następujących powiatach: braniewski, lidzbarski, bartoszycki, kętrzyński, węgorzewski, mrągowski, szczycieński, piski, ełcki i olecki, ogranicza, a nawet wyklucza przedsiębiorstwa w nich funkcjonujące z utworzonej sieci.

Znaczne ograniczenia w dostępie do usług występują w 11 powiatach województwa, w których nie funkcjonuje żadna instytucja. Z kolei w 6 jednostkach samorządu terytorialnego tego stopnia w zachodniej części regionu swoje siedziby ma aż 86% IOB członkowskich RSU. Rozkład przestrzenny podmiotów jest szczególnie niekorzystny dla północno-wschodniej części województwa, w której działają jedynie 2 instytucje, tj. dla Fundacji Wspierania Przedsiębiorczości Regionalnej oraz Cechu Rzemieślników i Przedsiębiorców. Dodatkowym problemem jest ich wąska specjalizacja i niewielki zakres zmian wprowadzanych w ofercie. Instytucje te świadczą usługi jedynie z zakresu inkubacji przedsiębiorstw, wsparcia finansowego w postaci pożyczki, poręczenia, wkładu kapitału podwyższonego ryzyka, prowadzą szkolenia oraz wykonują usługi informacyjne. Zlokalizowanie instytucji w zaledwie 8 z 19 powiatów regionu może utrudniać otrzymanie specjalistycznej pomocy i działać niekorzystnie na funkcjonowanie samych IOB (rys. 2).

Istotnym problemem jest także zlokalizowanie części usług tylko w Olsztynie. We wskazanym mieście przedsiębiorcy mogą skorzystać z 56% wszystkich zidentyfikowanych usług w 6 funkcjonujących instytucjach. Są to zadania związane z wykonywaniem analiz, ekspertyz, ewaluacji, audytów technologicznych, budową świadomości innowacyjnej, doradztwem i pomocą w zakresie transferu technologii i wiedzy oraz wdrażania technologii. Ponadto IOB z Olsztyna jako jedyne opiniują w zakresie innowacyjności, poszukują dostawców technologii, promują innowacyjność i dobre praktyki w dziedzinie innowacyjności, a także prowadzą zadania dotyczące rozwoju działalności B+R. Pomimo zlokalizowania większości IOB i usług w Olsztynie nie była początkowo i nie jest obecnie zapewniona ich komplementarność. Instytucje wykonujące czynności związane z przeprowadzeniem audytu finansowego oraz inkubacją przedsiębiorstw są

zlokalizowane kolejno w Iławie i Działdowie oraz Giżycku, czyli w promieniu powyżej 70 km od Olsztyna. Przedsiębiorca może wykonać ww. zadania samodzielnie bądź skorzystać z usług instytucji niebędących członkami systemu, które jednak często działają komercyjnie.



W nawiasie podano zmianę liczby IOB.

Rys. 2. Lokalizacja członkowskich instytucji RSU w woj. warmińsko-mazurskim

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Interaktywnej Bazy Instytucji RSU [www 1].

Instytucje należące do RSU, poza problemem dotyczącym ich geograficznego rozmieszczenia, charakteryzuje również niekompletność świadczonych usług. Z kategorii 27 usług, które zostały określone w dokumentach, jedynie 17 jest wykonywanych przez instytucje członkowskie RSU. Największe braki występują w zakresie zadań związanych ze sferą badawczą. W kategorii tej odnotowano najniższy poziom spełnienia usług świadczonych przez IOB w relacji do założonego celu (33%). Niekorzystna sytuacja występuje także w sferze informacyjno-doradczej. Wśród instytucji będących członkami systemu brakuje podmiotów prowadzących działalność usługową w ramach doradztwa finansowego związanego z transferem technologii. Istotny deficyt zaobserwowano również w zakresie pomocy w ubieganiu się o wkład kapitału podwyższonego ryzyka, konsultacji ws. certyfikacji wyrobów, jak również prowadzenia działalności gospodarczej na Jednolitym Rynku Europejskim. Ponadto braki występują także wśród usług z kategorii innowacji i technologii oraz szkoleniowych. Do RSU nie została włączona żadna instytucja wykonująca szkolenia z coachingu i budowy zespołu oraz zarządzania: finansowego, zmianą i strategicznego [Katalog usług..., 2013, s. 2-3] (tabela 1).

cd. tabeli 1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Kompleksowe usługi doradcze		■	■		■					■				
Kompleksowe usługi informacyjne	■			■			■		■	■	■	■	■	■
Opinie o innowacyjności					■									
Poszukiwania dostawców technologii	■				■									
Promocja innowacyjności, dobre praktyki w zakresie innowacyjności					■	■								
Rozwój działalności B+R, wykorzystanie badań, kojarzenie badań z potrzebami przedsiębiorstw, budowanie założeń do projektu badawczego i wdrożeniowego		■			■									
Szkolenia dla przedsiębiorców	■		■	■		■			■	■	■		■	
Udzielenie wsparcia finansowego w postaci pożyczki, poręczenia, wkładu kapitału podwyższonego ryzyka	■					■		■		■	■	■	■	■
Doradztwo w zakresie ubiegania się o finansowanie ze środków publicznych	■				■		■			■				

Czarnym kolorem oznaczono usługi świadczone przez instytucje członkowie od początku funkcjonowania projektu (określone na platformie RSU), z kolei szarym – nowe usługi IOB powstałe w trakcie realizacji projektu.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie: *Katalog usług...* [2013]; [www 1].

Instytut Rozrodu Zwierząt i Badań Żywności poszerzył współpracę badawczo-rozwojową oraz działalność związaną z wykonaniem wspólnych projektów, których efekty powinny się przyczynić do rozwoju rolno-spożywczego sektora. Zrzeszenie Prywatnego Handlu i Usług poza pomocą w charakterze konsultacji i szkoleń prowadzi obecnie również zadania związane z działalnością księgowo-rachunkową. Usługę tę wprowadzono do katalogu także w Fundacji Rozwoju Regionu Łukta. Dodatkowo zrzeszenie doradza w kwestiach podatkowych i finansowych. Również w przypadku Cechu Rzemieślników i Przedsiębiorców rozbudowano gamę działań o usługi rachunkowe. W Warmińsko-Mazurskim Związku Pracodawców rozszerzono działalność w zakresie pomocy doradczej, którą zwiększono o dziedzinę prawa i ekonomii. W instytucji rozpoczęto również wykonywanie ekspertyz, analiz i opinii.

Jedną z usług zdefiniowanych w Katalogu usług RSU, która nie była realizowana w początkowym etapie funkcjonowania systemu, było doradztwo w ubieganiu się o finansowanie ze środków publicznych. Obecnie usługi te wykonują 3 instytucje w regionie, w tym m.in. Iławska Izba Gospodarcza, która realizuje również zadania z zakresu pozyskiwania środków finansowych z UE

oraz środków krajowych. Rozbudowane zostały też działania Nidzickiej Fundacji Rozwoju. Instytucja świadczy obecnie usługi m.in. z zakresu udzielenia wsparcia finansowego, inicjowania powiązań kooperacyjnych czy też pomocy w przygotowaniu aplikacji do programów UE, czyli usług zdefiniowanych w ramach RSU. Działdowska Agencja Rozwoju poza udzielaniem pożyczek czy prowadzeniem szkoleń świadczy obecnie usługi o charakterze doradczym. Warmińsko-Mazurska Agencja Rozwoju Regionalnego (WMARR) również znacznie poszerzyła zakres wykonywanych zadań. Katalog ten został uzupełniony m.in. o doradztwo w pozyskaniu finansowania oraz inicjowanie powiązań kooperacyjnych.

W odniesieniu do pierwotnie zidentyfikowanego zakresu usług świadczonych przez stowarzyszenia członkowskie RSU nastąpiło ich znaczne poszerzenie. Większość IOB dostosowywało przez lata usługi będące częścią ich oferty do zmian zachodzących na rynku i popytu zgłaszanego przez przedsiębiorstwa, rozbudowując ich zakres. W wyniku tych działań 10 z 14 jednostek świadczy obecnie łącznie o 27 usług więcej niż w początkowym okresie funkcjonowania systemu RSU, co stanowi o coraz lepszym dopasowaniu oferty IOB do wymagań rynku.

Podsumowanie

Przeprowadzona analiza instytucji funkcjonujących w ramach Regionalnego Systemu Usług umożliwia dokonanie oceny realizacji celów projektu. Jednym z głównych założeń RSU było zapewnienie przedsiębiorcom równomiernego dostępu do wysokiej jakości usług świadczonych zgodnie z określonymi standardami. Drugi równie istotny cel dotyczy zapewnienia komplementarności usług regionalnych IOB dla przedsiębiorstw.

Na podstawie wykonanej analizy instytucji członkowskich RSU stwierdzono, iż ww. cele nie zostały w pełni zrealizowane. W regionie występuje nierównomierny rozkład przestrzenny IOB z ich silnym ograniczeniem w podregionie ełckim, w którym funkcjonują jedynie dwie instytucje. Dodatkowo – co jest pochodną niskiej liczby instytucji funkcjonujących w ramach projektu oraz ich rozmieszczenia – zaobserwowano występowanie tzw. białych plam w dostępie do usług okołobiznesowych w województwie. Stanowi to istotny problem i barierę rozwoju gospodarczego w danej lokalizacji.

W podregionie ełckim przedsiębiorca może jedynie skorzystać z wąskiego zakresu usług świadczonych przez IOB. Inkubacja przedsiębiorstw, kompleksowe usługi informacyjne, szkolenia dla przedsiębiorców, udzielenie wsparcia finansowego w postaci pożyczki itp. stanowią jedynie 22% wszystkich usług

określonych w kryteriach RSU. Brak kompleksowej obsługi przez IOB w regionie oraz ich wąski zakres może znacznie ograniczać zainteresowanie przedsiębiorców nawiązaniem współpracy z IOB. W ramach projektu nie utworzono również w pełni zintegrowanego systemu, wysokiej jakości komplementarnych usług z zapewnieniem ich równomiernego rozkładu geograficznego.

Pozytywne zmiany, które przeprowadzono w instytucjach członkowskich, dotyczą rozszerzenia zakresu świadczonej pomocy w regionie. Początkowo IOB w swojej działalności zidentyfikowały jedynie 41 usług. Obecnie w ramach ich działalności jest świadczonych o około 66% więcej usług. Wprowadzone zmiany w znaczny sposób przyczyniły się do podniesienia poziomu kompletności oferty IOB w regionie.

Współpraca instytucji i przedstawicieli biznesu stanowi kluczowy element rozwoju regionu, dlatego też tak istotne jest zadbanie o spełnienie warunków RSU. W celu poprawy kooperacji pomiędzy otoczeniem instytucjonalnym i przedsiębiorcami, zwiększenia konkurencyjności regionu oraz przyspieszenia rozwoju społeczno-gospodarczego konieczne jest dalsze podnoszenie jakości usług lokalnych IOB. Ponadto należy stale aktualizować i dopasowywać oferty instytucji do potrzeb przedsiębiorców oraz podjąć działania mające na celu zniwelowanie białych plam w dostępie do usług w regionie. Niezbędne jest zatem uproszczenie sformalizowanych zasad partnerstwa oraz procedury przyjęcia IOB przy jednoczesnym zwiększeniu działań promujących RSU.

Literatura

- Boudreaux J.C., Nikolaev N.B., Klein P. (w druku), *Socio-cognitive Traits and Entrepreneurship: The Moderating Role of Economic Institutions*, „Journal of Business Venturing”, Vol. 34, No. 1, s. 30-40.
- Commons J.R. (1924), *Legal Foundations of Capitalism*, The Macmillan Company, New York.
- Dolzer R. (2006), *The Impact of International Investment Treaties on Domestic Administrative Law*, „New York University Journal of International Law and Politics”, Vol. 37, No. 4, s. 970-972.
- Dorożyński T., Urbaniak W. (2011), *Rola instytucji otoczenia biznesu we wspieraniu inwestorów zagranicznych w województwie łódzkim* [w:] J. Świerkocki (red.), *Rola bezpośrednich inwestycji zagranicznych w kształtowaniu aktualnego i przyszłego profilu gospodarczego województwa łódzkiego*, Wyd. Łódzkie Towarzystwo Naukowe, Łódź, s. 187-200.
- Dorożyński T., Urbaniak W. (2012), *Rola instytucji otoczenia biznesu w przyciąganiu inwestorów zagranicznych w regionie łódzkim*, „Studia Prawno-Ekonomiczne”, nr 85, s. 204-208.

- Dunning J.H. (2001), *The Eclectic (OLI) Paradigm of International Production: Past, Present and Future*, „International Journal of the Economics of Business”, Vol. 8, No. 2, s. 174-176.
- Hardt Ł. (2013). *Optymalność instytucji w perspektywie implementacji zasad dobrego rządzenia* [w:] J. Wilkin (red.), *Jakość rządzenia w Polsce. Jak ją badać, monitorować i poprawiać?* Wyd. Naukowe Scholar, Warszawa, s. 54-55.
- Harten V.G., Loughlin M. (2006), *Investment Treaty Arbitration as a Species of Global Administrative Law*, „The European Journal of International Law”, Vol. 17, No. 1, s. 121-123.
- Hodgson G.M. (2003), *John R. Commons and the Foundations of Institutional Economics*, „Journal of Economic Issues”, Vol. 37, No. 3, s. 550-553.
- Katalog usług świadczonych przez IOB zrzeszone w Regionalnym Systemie Usług – Sieci InnoWaMa. Załącznik nr 2 do Regulaminu RSU* (2013), Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn.
- Karaszewski W., Siemińska E., Jaworek M., Czaplewski L., Kuzel M., Szałucka M., Szóstek A., Kuczmarzka M., Kokosińska M. (2016), *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w województwie kujawsko-pomorskim*, Wyd. UMK, Urząd Marszałkowski Województwa Kujawsko-Pomorskiego, SKOLAR, Toruń.
- Kisiel R., Lizińska W., Marks-Bielska R., Babuchowska K., Serocka I. (2016), *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w województwie warmińsko-mazurskim*, Wyd. UWM w Olsztynie, Urząd Marszałkowski Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn.
- Kisiel R., Wojarska M., Babuchowska K., Marks-Bielska R. (2010), *Badanie instytucji otoczenia biznesu w woj. warmińsko-mazurskiego pod kątem konkurencyjności i innowacyjności świadczonych usług wraz z rekomendacjami. Raport końcowy*, Olsztyn.
- Kłysik-Uryszek A. (2010), *Aktywność zagranicznych inwestorów bezpośrednich krajów strefy euro w gospodarce Polski*, „Acta Universitatis Lodziensis, Folia Oeconomica”, nr 238, s. 68-79.
- Kubiński P., Ropuszyńska-Surma E. (2017), *Rola instytucji otoczenia biznesu w kreowaniu sieci współpracy i rozwoju przedsiębiorstw typu start-up*, „Zeszyty Naukowe Politechniki Śląskiej. Organizacja i Zarządzanie”, nr 103, s. 120-122.
- Lizińska W. (2012), *Klimat inwestycyjny jako czynnik bezpośrednich inwestycji zagranicznych w Polsce*, Wyd. UWM, Olsztyn.
- Marks-Bielska R., Lizińska W., Babuchowska K., Wojarska M. (2017), *Raport z wykonania projektu badawczego – Sprawność instytucjonalna vs lokalny rozwój gospodarczy – czynniki kształtujące i interakcje*, Zakład Poligraficzny UWM, Olsztyn.
- Marosevic K., Jurkovic Z. (2013), *Impact of Informal Institutions on Economic Growth and Development*, „Interdisciplinary Management Research”, Vol. 9. s. 701-704, 707-713.
- Pawlak K., Standar A., Kołodziejczak M., Kołodziejczak W. (2016), *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w województwie wielkopolskim*, Wyd. Uniwersytetu Przyrodniczego, Poznań.

- Piątyszek-Pych A., Wyrwa J. (2012), *Analiza potencjału otoczenia biznesu w zakresie świadczenia usług wspierających rozwój przedsiębiorczości w regionie lubuskim*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego. Ekonomiczne Problemy Usług”, nr 96, s. 47-48.
- Regulamin Regionalnego Systemu Usług – Sieć InnoWaMa* (2013), Zarząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn.
- Rosińska M. (2008), *Analiza ekonomiczna przedsiębiorstwa w oparciu o teorie instytucjonalne – koncepcja „instytucjonalizmu organizacyjnego przedsiębiorstw”*, „Acta Universitatis Lodzensis Folia Oeconomica”, nr 221, s. 257-261.
- Różański J., Jasiniak M., Kaczmarek-Krawczyk J., Kaźmierska-Jóźwiak B., Starzyńska D. (2016), *Bezpośrednie inwestycje zagraniczne w województwie łódzkim*, Wyd. UŁ, Urząd Marszałkowski Województwa Łódzkiego, Łódź.
- Siguencia O.L., Gródek-Szostak Z., Chęcińska-Zauch A. (2018), *Działalność instytucji otoczenia biznesu w zakresie wspierania rozwoju przedsiębiorstw instrumentami przemysłu spotkań*, „Ekonomiczne Problemy Turystyki”, nr 2(42), s. 108-109.
- Thünen J.H. von. (1826), *Der Isolierte Staat in beziehung auf Landwirtschaft und Nationalökonomie*, Perthes, Hamburg.
- Valiati L., Fonseca P.C. (2014), *Institutions and Culture: Thorstein Veblen's and Pierre Bourdieu's Economic Thought in Dialogue*, „Iberian Journal of the History of Economic Thought”, Vol. 1(1), s. 1-9.
- Wawrzyniak D. (2010), *Determinanty lokalizacji bezpośrednich inwestycji zagranicznych*, „Gospodarka Narodowa”, nr 4, s. 89-92.
- Williamson O.E. (2000), *The New Institutional Economics: Taking Stock, Looking Ahead*, „Journal of Economic Literature”, Vol. 38, No. 3, s. 596-607.
- Wojarska M., Marks-Bielska R., Babuchowska K. (2012), *Innowacyjność i konkurencyjność IOB jako stymulanta rozwoju woj. warmińsko-mazurskiego*, „Ekonomia”, nr 2(19), s. 104-110.
- [www 1] <http://bazarsu.warmia.mazury.pl/wszystkie-instytucje> (dostęp: 1.08.2018).

THE INSTITUTIONAL ENVIRONMENT IN THE WARMIAN-MASURIAN VOIVODESHIP – AN EXAMPLE OF THE REGIONAL SYSTEM OF SERVICES

Summary: The institutional environment is important element of the investment climate and it determines the entrepreneurs decision about investment localization in a specific region. As a part of support for entrepreneurs in the Warmian-Masurian Voivodeship the project titled „Regional System of Services – InnoWaMa Network” is realized. The main purpose of the project is to increase the level of competitiveness and innovation of the region’s enterprises. The conducted analysis of the membership institutions made it possible to assess the achievement of the project goals as well as the established business support network.

Keywords: institutions, development, institutional economics, business environment.